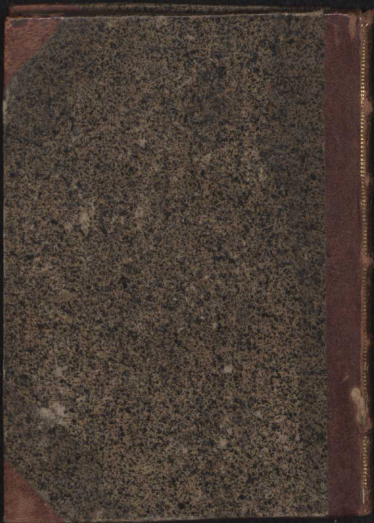

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.

Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.

Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.

Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.

Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

4-207

LN 1300

ex. 1

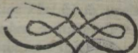
Seur. von Bergen
1743.

1
En vnderuifning
aff den hellige Scriftt
Om denne Troens fruct
fom kaldis Mildhed eller
Sactmodighed.

Peder Palladius.

Matth. v.

Salige ere de Sactmodige / Thi de
skulle beside Gorden.
M. D. Litt.

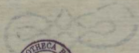

~~Ein Buch~~
~~aus dem Jahre~~
~~1711~~
aus dem Jahre
1711
aus dem Jahre
1711

aus dem Jahre 1711

aus dem Jahre 1711

aus dem Jahre 1711
aus dem Jahre 1711
aus dem Jahre 1711

2
Erlig oc Velbredig Mand

Eski Dye Kongelig Haleskats
Rentmestere ynsker ieg Per
der Palkadius.

SAde och fred aff Gud
fader ved Jesum Chris-
tum. Ware Her Rentmestes-
re esser en eutz tacksigelse
for alle velgerninger / skenc-
ker ieg eder en liden vnderuisning / om fred
oc enighed at holde met sin Nefie / som ieg
lod vdgaa paa Prenter / til at brugis mod
der / som Satan / alle Christnis modstander /
haffuer allerede begynt met kiff och trette /
met klammer oc bulder / vdi nogle Løbste-
der / besynderlige her i Sialand / Huor aff
der pleyer at komme meget ont och wlyst i
land oc Rige / det Gud naadelige affuen-
de / oc styre den arffinde och wuen som saac
sin Klinte iblant Guds ord / at forderffue
fattige Christne met / bedendis att ville icke
forsmaa

huad' mildhed eller.

Sactmodighed er.

Mildhed / Sactmodighed /
Barmhertighed / Bistid
hed / Taalmodighed / med
lidelse / benaadelse / offuer
barelse oc tilgiffuelse. Dis

se kōme noget nær offuer ens met huer an
dre / oc mercke at forlade oc tilgiffue stedze
oc altid sin fattige Neste alt det / som hand
haffuer brudet hānem imod / Læser aff mig /
siger Christus Matt. vi. Thi ieg er mild
oc ydmyg aff hiertit. Mild til at forlade al
fortørnelse / och ydmyge til at tiene alle an
dre / David siger / Psal. LI. Gud forbar
me dig offuer mig / Det er / forlad mig alle
mine Synder / Oc den arme Taaldere sag
de / Luc: ydiii. Gud ver mig naadig och
barmhertig / det er alt sammen sagt om spn
dernes forladelse. Matt h. v. Salige ere de
Milde / det er / de Sactmodige / sō gern for
lade oc tilgiffue al fortørnelse.

Nu vil Gud almæctigste / et lige som
hand er Mild oc Barmhiertig / til at for-
lade / saa skulle wi fattige Christne ogsaa
vere imod vor Hæff Christus altid redebaa-
ne oc veluillige til at forlade huer andre ind-
byrdis. Derer / siger Christus / Barmhierti-
ge / lige som eders himmelske Fader er
Barmhiertig. Luce vi.

Der findis ogsaa mange drabelige
Dager i den hellige Scrifft der til / at ith
Menneske / som vil vere en Christen / bør
at vere mild / oc snar til at forlade oc tilgiff-
ue / oc icke at vere heffngerrig imod sin Nes-
ste.

Den første sag / er en aluorlig Bes-
falning / at Gud befaler huer Christen at
forlade oc tilgiffue al skyld oc brøde / som
hans Næste kand findis at vere brødig vdt
imod hannem.

Thi / saa staar der. scressuit hoff
Matthæi i det xviii. Der som din Broder

(det er

4
(det er din Nefte) spynder mod dig/ da for-
lad hannem/ oc det Peder spør hannem at
huor tit det maa ske/ da siger hand/ Halff-
siertdesinds tiue gonge/ sui gonge/ det er/
Daa tit oc saa offte/ som det skeer/ at vor
Nefte fortørner oss.

Det samme siger hand oc saa en an-
den sted om samme Befalning/ Watt: v.
Ver til frede oc meelidig met din modstan-
dere/ som du est paa veyen met etc.
Dehoff Lucam i det xviii. Der som din
Broder spynder mod dig vnderuise hannem/
oc der som det fortryder oc angter hannem/ at
hand haffuer fortørnet dig/ da forlad han-
nem det etc.

Den anden sag er it Løffte/ Huor
met Gud loffuer oc tilfiger dem / som vil-
le forlade / at de skulle blifue ved och behol-
de forladelse.

Thi saa siger Christius/ hoff Lucam

i det vi. Cap: Forlader oc eder skal forladis
Oc haff Mattheum i det vi. Cap: Der
som i forlade Henniscker derts Synder / da
skal oc eders Himnelse fader forlade edet
eders Synder. Det skal icke saa forstaas /
at wi kunde forhuetffue Synders forladelse /
met vor forladelse / Thi den saa wi aff
Guds blote Barmhiertighed oc naade / Men
at hand vil icke bryde op igen met oss / men
vil lade oss beholde Naade oc Synderis for-
ladelse / om wi ville forlade vor Nefte. Wille
wt haffue Naade och forladelse aff Guds
barmhiertighed / da blyt oss io at beuise vor
Nefte Naade oc forladelse / aff vor Barm-
hiertighed.

Den tredie sag er en Trusel / huor
met Gud truet alle dem / som ere w milde
oc w barmhiertige mod derts Nefte.

Thi saa siger Christus. Matt: vi.
Der som i icke forlade Hennisckerne / da
skal icke heller eders fader forlade edet / oc
ders Synder. Matt: viiii.

Saa

5
Saa skal ogsaa min Himmelske Fader
gør mod eder (det er / kaste eder i ffensvel)
om i icke forlade / huer sin broder / aff eders
Hjertter. Det er / Hand vil sige eder al ven-
skab oc forladelse op igen / oc gaa til streng
rat met eder / vden al Barmhertighed / om
i ville icke vere barmhertige / Der saar /
Huo der er w barmhertig mod sin Nefte /
Hand skal ingen Barmhertighed haffue aff
Gud.

Den fjerde sag er vor Skel och
fornuft / som giffuer oss klarlige nøck saa-
re / ath oss bør at vere lige saa sindede imod
vor Nefte / som wi ville ath hand skal vere
sindet imod oss.

Thi saa siger Christus Matt. vii.
Alt det som i ville / ath Benniskerne skulle
gøre imod eder / Det gøre i imod dem. Thi
det er Louen oc Propheeterne / det er / Det
er Naturlig Lov / oc det paa henger al vor
omgengelse met vor Nefte. Vile wi at hand
skal see igennem fingre / forlade / til giffue oc
forghem

forlemme vor b:st/ oc bare offuer met off
oc haffue medlidelse met off/ da b:st off is at
gøre hannen det samme skel igen. Thi el
lers gøre wi hannen wskel/ oc icke det som
wi ville hende oc haffue aff hannen.

Den femte sag / er den almindelig
fred oc rolighed/ den b:st off icke at forstyre
men mere hielpe til at den kand ved mact
holdis.

Thi saa siger Christus Mar: ty.
Holder fred iblant eder/ Oc S. Pouil siger
Rom: vii. Kand det ske / da holder fred
met alle Hennisker / saa meget som eder er
innelig / Derer icke hessngirige min aller
kariste/ men lader bredē fare. etc. Rom: viiii
Lader off effterfølge det som høret til fred oc
til opbyggelse imellom off indbyrdis. Thi
siger hand i Cor. viii. Gud er icke wenig
hedz Gud det er / hand vil icke vere deris
Gud/ som ere tuedrectige/ oc trectige men
deris som elske fred oc enighed.

Den

6
Den stette sag er en Christen Bøn/
som aldels forhindris oc bliffuer wdualtg
naar had oc Heffigirriched voer vdi off.

Thi det beuifet Christus Matt
Di. i det/at had sette strax bag op til fader
vor/dette stycke/om vor forladelse mod vor
Neste.

Deh S. Pouel siger /i. Timot: ii.
Heg vil at Henderne skulle bede alle vegne/
oc opløffte rene Hender, foruden Vrede oc
Wsamdrectighed.

S. Peder giffuer ocsaa klarlige nock
til kende /i. Petri iii. At en Christen Bøn
forhindris vdaß tuedrectighed oc ond forlit
gelse. Der som vor Bøn er forhindret off
saare/ saa er alt andet gaat borte saar off/
Der saare kand der oc inted vere grummere
oc gruseltigere, end at Dieffuelen/ kand tage
off vor Bøn fra/ved Vrede och Heffigir
riched/ at vi kunde icke sige met en
god

god samuittighed / forlad off doz skylt / som
wi forlade etc.

Den stuende sag er Guds are /
det hand er den / som bþ: at hessne.

Thi saa staar der scerssmit. Deutz
p. xi. Rom: vii. Giffuer mig hessach /
teg vil vedetlegge / siger Herren. Der saar
bþ: off at lade hannem beholde sin are / thi
at hand maa det ingen lunde lide / at wi tas
ge den fra hannem.

Den Ottende sag er / Syndsens
storhed / oc suarhed / huoz aff vor skylt sin
dis at vere mod Gud stor oc suar / frem for
vor Nestis bþ:st er mod off.

Matt: xviii. Thi saa staar der / at
den onde suend vaar sin Herre thi tusinde
pund skyltig / Det vaar tresinds tiue maak
hundrede tusinde kroner / Thi huor pund
vaar ved Tresinds tiue kroner / De hans
Stoldbroder vaar hannem eckon hundrede
Sølpending

7
Sølpendinge skyldig / det er / Hundrede dag
løns pendinge / stycket tre skillinge / kand
løbe ved vi. Daler / Huad vaart det mod
den anden sun, Der saare / er den wrat och
skade / som wi kunde saa aff vor Næste / in
ted eller lidet regnendis imod den skyld och
byrde / som wi daglige falde saar Gud met
Thi Gud er eutig och almectig. etc.

Den niende sag / er / at betencke Gudz
Naade och Mildhed / Huor met hand lader
sig eutige och altid beuegis til at forlade oss
vore Spnder. Thi saa siger hand hoss Prophe
ten Ezechielem i det xviii. Naar ic Her
niske vil omuende sig / vil ieg aldri komme
hans wratferdighed thu.

De Taulens siger / der som wi rec
ke hannem en finger / da recker hand oss /
sin hele haand / De at wi ere aldri saa rede
bone til at bedede / at hand ey ey mere redesom
til at giffue.

Det gaff

Det gaff vor Herre Christus off til
kiende, met den forlorede Søn och hans
milde fader, som løb imod hannem oc tog
hannem til Naade.

Den tiende er at betencke, at vor
Nestet Batt; (vdiit;) er vor medtjenere, oc
hører den samme Herre til, som vi høre til.
De beggis vor Herre vil fortryde det, om
vi fare hart aff sted oc ere strenge met huer
andre, effterdi at hand farer self saa milde,
lige aff sted met oss och vor brøde, som hand
bleff vred paa den onde Duend i Euangelio
oc loed hannem kaste i fæapel, som hand
skulde aldri komme vdaff igen. For hand
greb sin medtjenere i halff oc haat, oc vaar
saa haard oc grum mod hannem.

Den Ellefte sag er, den Hellig
Aands, oc alle Englis oc alle frøme Chris-
tus bedrøffuelse, som hand oc de bedrøff-
uis met, naar vi ere heffngirrige oc stren-
ge mod

8
ge mod vor Næste/ Thi det gør dem alle
ont/ oc de klagedet strax saar den eulge Keds-
ge som vil holde regenskab met oss/ som den
samme lignelse haff Matthaui i det xviii.
vduiser.

Den tolfte sag er Pinen for Hessns
Gttrighed/ at saadanne skulle antuordis de
Eulge Bødeler i hender paa Domme dag
som Kongen loed antuorde den onde Suend
hen.

Disse tolf Saget bør en
Christen vel at betencke oc offuerueye /
naar hand er fortørnit aff sin Næste lidet
eller meget/ huilcket hand begynder at vil
drage hannem effter/ och icke afflade søe
end hand bliffuer hessnd offuer hannem /
oc som

oc som mand siger / faar en høiſt bod aff
hannē. De toar siger at hand vil aldri gess
ue hannē til / ineder der er darint aff hans
Hierte / Ja hand toar trade dybere ind och
gøre Dieffuelen en større tieniste oc siger at
skulde hand end brende i Hellsuede men
Gud er i Himneley / da vil hand aldri for
lade hannem / det hand haffuer brudet han
nem imod.

Do haardere Hierte end Sten / **D**
Dieffuelens tiener och trelle. Sedet den
Stackarl hannem om forladelse / for Guds
skyld / oc for Jesu Christi naffn skyld / Da
bliffuer hand ni gonge Stoltere / vredere och
grünte der aff / det nyder den Stackarl in
ted gaat at / hand maatte saa gerne haffue
det veyer inde at suale sin Raal met. Men er
det en Herremand / Borger eller Bonde /
som er fortoornit / da mue der Herremend /
Borgere eller Bønder omkring hannem /
De somme veye oc somme true / Suarte och
bande / raade och formane / saa lenge at de
kunde

kunde dog om ster saa bugt paa ha niem
 Hulcket huercken Gud fader eller Guds
 Søn kunde naa til forne/ Saa saar Benv
 niskan ross oc Gud mister sin are. D ska
 me skamme. Det straffis icke at gode
 Christene legge sig i at forlige tho eller fle
 re/ det befalis dem aff Gud/ oc salige ere
 de fredsommelige, det er/ de som legge
 vind paa/ ath skicke fred imellem andre/
 Dog er det hans skyld som er forbrnit/ at
 Bennisken kand bliffue bønhoerd met han
 nem/ oc Gud kand icke bliffue bønhoerd
 met hannem / eller fornaa saa megit met
 hannem.

¶ Ja maatte du sige/ Hand vilde
 skille mig ved min are/ hand vilde tage mit
 Liff aff mig. Hand slo min fader ihel/
 Hand kreckte min søster/ Hand belaa mig
 min hustru saar / hand haffuer giort saa oc
 saa mod mig/ oc skulde ieg icke see hans
 Hierte blod? Det er altsammen ont oc
 bgr ath straffis / dog aff øffuerigheden /
 B efter

effter Guds befalning/oc teke aff dig/ Der
som huer maatte oc skulde hessne sig selff /
da vaate der ingen øffuerighed behoff at
vere.

¶ Ja siger du/ der saar vil ieg klage
hannem saar øffrigheden/ at ieg kand saa
saa rat aff hannem oc bliffue hessnd øffuer
hannem/ Naar ieg seer/ at hand saar den
oc den Død/ Oc ieg saar en høiisk bod
aff hannem / Suar. D du Hessingerrige
Stympere. Vor Herre Christus forbiuder
dig det Matt: v. oc siger saa. Ver til fredz
oc kom øffuer ens met din Næste paa Vey-
en / met det aller første

Oc den hellige Paulus i. Cor. vi. siger
Hui lide i icke heller wret? Hui lide i ic-
ke helder falsk oc suitz? end i skulde gaa
saar Dom met eders brødre etc. I gøre
dem wrat/ i gøre dem suitz etc. Dom oc
Rat er vel god i sig selff/ Men at lide wret/
oc giffue til for Guds skyld/ det er bedre.

¶ Ja siger du/ giffuer ieg hannem en
wrat til

wrat til/da er hand stray til rede at gøre
 mig en anden/ Huor lenge skulde teg saa lts
 de? Huo det tradet ormen paa Hoffuedet/
 da vender hand hannē braadden igen. Haa
 teke teg lige saa gøre? Suar/ Ney maat
 du icke/ Men bar hilder gloende kul til ho
 be paa hans hoffuid/ Rom: xii. det er/ giff
 din wuen Mad om hannem hungret oc dries
 ke om hannem tørstet/ De lad dig icke off
 ueruinde aff det onde / men offueruinde du
 det Onde met det Gode.

¶ Ey siger du det er en haard tale/
 Huo kand den høre? Huo kand det gøre?
 Suar. Du maat icke forargis aff Guds
 ord/ thi det er Aand oc liff/ siger Christus/
 hoff Joannem i det vi. Men tag helder paa
 at bede trolige Gud der om/ da vil hand
 bønndøre dig/ at du skal kunde skicke dig
 Christelige imod din wuen.

¶ O Himmelske fader du veedst at
 meg er skeet wrat aff N. oc N. det kla
 ger teg saar dig/ De essterdi at du hassuet
 B ii befalet

befalet mig at forlade oc tilgiffue min Nes-
fe hans skyld oc brøde/ oc du hassuet loff-
uit mig/ arh ieg maa da bliffue ved mine
Synders forladelse/ oc end truet mig der
som ieg vil icke forlade min Nesfe/ arh du
vilt da brøde op igen met mig/distigste
giffuet min skel oc fornuft mig det/at ieg
skal gøre imod min Nesfe/ som ieg vil hende
oc hassue vdaß hannen/ Oc du forbiuder
mig at komme bulder oc trette aff sted/ oc
at forstyre den menige Lands fred/ met min
hessngierighed / Jeg kand icke heller bede
min fader vor der saare/ Ja ieg fortager
dig din are der met/ Thi dig bør at hess-
ne oc icke mig/ Da beder ieg dig for din
Grundløffe Barmhiertighed/ arh du vilt
giffue mig din Hellig Aands Naade/ først
at ieg maatte komme ihu oc betencke det/
at min skyld er større mod dig/ oc offuers
maadige større/end min Nesfis er mod mig/
Der til met/at ieg maatte betencke din sto-
re redebønhed til at beuise Naade oc forlade
Synden

Synden / och at teg maatte see mig i spegel
 paa dig / at teg ocsaa kunde letteltige til giff-
 ue aff hiertit / det som min Nefte haffuer
 brudet mig imod / at teg icke skal bedrøffue
 den HelligAand / de hellige Engle och mine
 Jæffn Christne / om teg forfølger mig med-
 tienerer / Oc at teg maatte vndgaa den pine
 oc straff / sø du haffuer beredt til alle heffn-
 gærnge / och det ved din kære Søñ vor Herte
 Jesum Christum Amen.

Nu vel vilst du sige / Jeg vil giffue han-
 nem til / oc huercken gøre hannem ont eller
 gaat / vden teg kand skuide effter / naar hans
 Dogen helder noget / Thi det vil dog nagge
 mig och gøre mig ont / saa tit som teg seer
 hannem / eller tencker det paa. Jeg kand ic-
 ke saa siet giffue det aff mit herte / Thi mit
 liiff vaar i fare / min aete vaar i veyksaalen
 oc al min velserd vaar noget nar borte. Svær
 Gud denne suare fristelse kant du idelige læ-
 se denne efftersølgendis Søñ som er en al-

B iii

mindes

mindelig Bøn mod alle fristelser / som kom
me it Dønniske paa / naar hand haffuer an
gret oc ruit sine Synder / och er kommen til
nogen roligghed paa sin Samuittigheds Veg
ne.

O Almectige Gud och Barmhertige
Fader / nu kommer Satan igen til mig / met
sin andre Aander / verre end hand baar selff
til forne / oc vil atter vere om borde met mig
oc henger mig hart paa halsen / met ny frist
telsel / til N. oc N. Synd / oc vil kome mig
i fald paa ny igen. Dit Rød och blod bes
gynder at fulne oc lade drage / Ha at effter
følge Dieffuelen / som it Rød til slagterbo
den / och kand nu inted andet tencke end det
samme / lige som du icke skulde vere til stede
eller vide noget der aff. Louen holder vnder
Høyen / offuer en side fra mine øyen / lige som
der vaare ingen formaledidelse til. Satan
hutsiner met sin hale / och egger mig fast til
Synden igen . Oc den syndelige lyst er alle
rede rod fest i mit Herte igen som til forne /
saa at

12
Saa atz ieg bier eckonj effter Aarsage / effter
tid oc sted / at fuldkomme samme synd / Saa-
tycken er gjort. Jeg arme flue er falden i
garnit / den Ederkoppe sidet op i draaen / oc
vil ruse til och sue Blodet aff mig och tage
Liffut aff mig.

D mig arme w sle Stackarl oc Stym-
pere / Saat ieg nu lenger frem / da forkaster
ieg atter igen aldelis / din fadelig hertens
villie oc venckab / Ja der hoff oc saa min Sa-
lighed / oc en god Samuittighed oc rolighed
som ieg vaat nu kommen til.

Nu saat Dieffuelen maect at klage mig
an paa ny igen. Nu saat Louen sin krafft
igen / at straffe oc fornaledide mig / Nu saat
oc saa mit Herte oc mig Aand / som ieg kla-
ger dette met saat dig / aarsage til at straffe
mig paa ny igen / Nu bliffuer det sistte verre
end det første / Nu opuecker ieg din brede
offner mig igen och gør mig selff en stor w-
baadelig skade / baade til Liff oc Sial / Ja

B iiii

en stor

en stor: affdragt der hoffs/aff min Naring oc
biering/son vil gaa til bage for mig/oc for
mundskis baade pendinge oc andet gaat/son
du vndfetter mig met / Naar ieg kand tage
mig vare/at ieg icke falder i frifselser igē. Al-
le de gode steder aff den Hellige Scrift son
ieg skulde nu bruge/ at affuertie saadant an-
fald met/de ere mig saa stemmede saare/lige
son ieg haffde aldri last eller hørt den/ Saa
forblindis ieg til met.

D fader det vaar icke saa talet mel-
lem dig oc mig arme Synder/nu der ieg fick
Syndernts forladelse/ oc din Sønns Jesu
Christi legeme oc blod til en stadfestelse der
paa/da had teg dig/oc da loffuede du at staa
met mig/at ieg skulde icke falde i Synd igen
hui lader du mig nu løff: Hui slipper du
haanden aff mig: Er icke din Høyre haand
sterck nock/at holde mig til bage: Est ey du
min hiurde: Er ieg ey dit arme ffaar/her er
Vlffuen til

13
til stede / oc slæber bort met mig. O fader
fader / Hielp hielp nu / for vor herus Jesu
Christi hellige pinis och döds verd skyld /
drag mig til bage til dig igen / Nock u her
syndet / ia alt for meget / Nock er her laages
rit oc kellit met mit blod oc blod / faa mig
andet at tække / tale oc gøre / Borttag al uars
sage fra mig tid oc sted til min onde forfar /
oc diiss Dieffuelen sin vey fra mig / met de
ord / som din kære Søn visde hannen bort
met / vige bort du Satan etc. Och lad du
fader / dine hellige Engle komme och tie
ne mig trint omkring / Lad mig icke bedrøffe
ue den Hellig Aand / eller driffue hannen
fra mig som det er i Veyksaalē. Vnd mig at
tencke mig rat om / huad fare her er paa fers
de / oc at her er andet at gøre / end saa laade
mig ledsage aff Synden / Døden oc Dieff
uelen / hen fra dit Ansigt / til den euige pine.
Affuerie det for den kære Søn Jesu Christi
rosens blod skyld / Da bliffuer ieg ved en
god Samuitighed / huor met ieg kand tette

B v lige

Ilge kalde paa dig / take dig / oc gaa frem
i mit embede / dig til are / och min fattige
Neste til gode. **D**hielp / hielp / hielp /
Kare ffader vdi Jesu naffn /
Dig ske are ved han
nem til euig
tid; Amen.

Dette som her er screffuit om fred oc
enighed om forligelse och tilgiffuelse
mellom horder och broder / mellom
Neste oc Neste / hør ingen at vende hen mod
øffrigheds straff oc heffn / som det er befalt
aff Gud / at heffne effter Louen / och hører
denne røst besynderlige til øffuerigheds em-
bede / som saa liuder. Stiff mig heffn / ieg vil
vedetligge / ieg vil straffe / anten selff / eller ved
andre / Och det for disse tre sager skuld / først
at Retferdighed maa haffue sin gong / Thi
det hør til Guds retferdighed at Misdedere
skulle reittis oc borttagis / der så Barmhert-
ighed icke kand recke til dan. Der nest ath
de w skyl

de vskylldige kunde beskerimis oc fordagtins
gis/paa det siste for: it exempel skyld/ac an-
drekunde see sig i spegel oc tage sig vare. De
Gud vil at øffuertigheden skal icke vere for-
sømmelig i samme sit Embede / Thi hand
vil at tuet oc fred skulle aluortlige hantaff-
uts oc beskerimis/så Louen siger/ Du skal
icke spare en Hisedere / men tage hannem
aff dage/ Ja det saate/ haffuer Gud skicket
Lands Regiment oc Hertedømme/ och hol-
det dem ved mact / och end vnder tiden for-
uandler dem/ som Daniel ii. siger. Gud for-
uandler Riger/ oc skicket dem til veye/ Der
saar er øffuertigheds straff enloulig straff/ aff
Gud befalit/ offuer Røffuere/ Hørsolck/ Aa-
gerfolck/ Benedere / Voldzmennd och andre
saadanne/ som bliffue effter Louen saar dom
offueruundne oc døimte/ Der saar siger teg /
bør ingen at vende det hen til øffuertigheds
straff / som teg haffuer scressuit i denne lille
Bog om en broderlig forligelse oc tilgiffuelse.
Thi disse thø / som er øffuertigheds embede
oc in

och en Broderlig forladelse och tilgiffuelse/
maa mand icke blande til sammen / som den
wgudelig Gultanus gjorde och spaattede det
hellige Euangelium / lige som de Broder der
forbiude en Chriſten broder / at heffne sin ſka-
de paa sin Genff Chriſten der haſſuet fortoer
nit hannen / ſkulde kunde forhindre oc forta-
ge øffuerigheds ſtraff oc den menige Lands
Fred och Regement / Och hne Sendøbere
haſſue ocſaa giſſuit ſaadant ſuare / men den-
ne Regel ſkulle fromme Chriſtne beholde / at
det hellige Euangelium ſprekkes oc ſtaðſes-
ter øffuerigheds embede / oc Lou och Rat i
Land oc Rige / ſom komme øffuer ens met
voꝝ Skel oc fornuſt / ſom det beuiſes aff det
viii. Capittel til de Romere.

Der er ſtoꝝ ſkel imellem Beſkermelſe oc
Heffngirtighed / Beſkermelſe er at forðagtin-
ge den wſkyldigis liſſ / godz oc are / rettelige
oc loulige / vden al begerting oc hadſked til
at gøre den anden ſkade. Men heffngirtig-
hed er en hadſk begerting i hertit oc en Hind
optend

15
optend til brede och atz gøre sin neste skade.
Der som nogen vil wrettelige tage dit Liff
heller Guds fra dig/da er det io retferdigt/
at du besøger øffuerigheden om hielp och
bekræftelse/som S. Poul appelleret til Kæp-
seten. Men her skalt du lade din hadskhed
oc Hefngittighed vere borte, at du wilt icke
gøre din Neste skade / for hand gjorde eller
wilde gøre dig skade/ Liden du spaat och spe-
forhaanelse oc skendzord/ da giff vel act paa
naar det er behoff at rense dig der faar / och
naar det er icke behoff. Thi da er det behoff/
naar det hellige Euangelium bespaattis der
offuer heller oc naar der settis saadät it bren-
demercke paa dig / som anten forarger den
Christen Hemingshed/eller gør den alminde-
lig Fred oc endrectighed skade oc affdragt /
som den hellige Athanasius lagde sig fra/
baade Tolden) oc andet/ som hans veder-
part hoffde oplagt om hannem. Vdi saadan-
ne Sager/er bekræftelse nødactig/ och mand
hand alligeuel beholde en god Samuittighed
der hoff/

der hoff / oc end bede for sin Vederpart / och
ligeuel for dagtinge sin are / mere for andris
end for sin egen skyld.

¶ Men der salde mange andre Skædz
ord / baade vdi druckenskab disuette / oc aff
vbesindighed / vonkundighed oc daatlighed /
som huertkē gøre det hellige Euāgelio ska
de / heller de Christne forargelse / heller den
mennige Fred oc rolighed nogen forhindrel
se / den kand mand sla igennem den store
Sold / Thi det er icke behoff at ligge sig
saadan fra / fordi der vil voge mere ont vdi
aff / saa at Land oc Rige kand forstyres der
offuer / Saadan sare bō: en Christen at
forstaa oc offueruepe oc stille sin vredactighed
oc hessingirighed der saare oc dricke nogen
vret vdi sig / for den almindelig fred och
roligheds skyld / oc icke kiffue oc trette / for
det / som hand kand vel giffue til for Guds
skyld / Thi det er Gud teckeligt oc beha
geltigt / som Hesus Syrach siger / Capite /
p̄viii. Den som holder sig aff / kiff oc trete
hand

Hand formindsker oc affliger Synderne. Inge
bør helder at tage aarsag her aff/ til at for-
tørne sin Nefte. Thi at de så dette ville gerne
gøre/ skulle snart i øffrigheds Suerd oc straff/
om dertis Nefte vil end gerne giffue de til.

Her vilde ieg at alle Sogneprefiere
Suer saa langt i det mindste som hans Stes-
le forrig recket/ vilde vere de rette Pacifick
Matth. v. oc vere om borde met hine Hefn-
girtige/ aregirtige oc Hoffmodige Hiertter/
som tage lidet oc gøre meget vdoaff/ oc at de
vilde hart holde dem/ den fattige Gud oc den
fattige Christum saare/ som de saa ringe ac-
te oc saa høylige foracte/ ath de maatte end
bliffue bønshørde met dē/ ydermere end nogē
dertis kødeklig vey/ ic armt dødeligt Hēniske
Gud kand end oc saa ihuor arm de holde hā-
nē at vere/ baade veye ved dē/ oc end true dē
saa at det suier effter/ oc gør vā paa det siste
Thi hād kād sla baade Liff oc Siel ned i Helues-
de. Matth. v. Fredses Gud vnde off fredselis-
ge at leffue m3 huer and:ē/ vdi vor Herre Jesu
Christo amen.

Prentet i Kjøbenhaffn.

143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

